

Володимир Кахнич

ORCID: 0000-0003-1446-8387

Львівський національний університет імені Івана Франка

kakhnychvk@gmail.com

Вид статті: наукова стаття

Значення цивілістичної доктрини для розвитку юридичного факультету Львівського університету (початок XVII–кінець XIX століття)

Ключові слова: цивілістична доктрина, державні службовці, юридичний факультет, Львівський університет, Галичина

Значення доктрини цивільного права на функціонування юридичного факультету Львівського університету з початків його становлення є дуже важливе і мало досліджене. Фахівців, які б могли належним чином виконувати покладені на них завдання було мало у Галичині, через те вивчення основних азів цивілістичної науки стало нагальним. Не завжди службовці мали добрі навички, щоб виконати ці важливі завдання. Брак кадрів був відчутним. Тому виникла потреба надати необхідні знання службовцям та виробити у них вміння вправно та якісно виконувати справи державного значення. З цією метою, було дозволено утворити у Львові університет, а галузь цивільного права стала базою, на основі якої здійснювалась підготовка кадрів для державних установ. Братства були не тільки центром поширення ідей гуманізму в Галичині, але й осередком формування навчальних та наукових шкіл. В цьому

контексті провідну роль відіграло Львівське Успенське братство, яке займалося книгодрукуванням, а в 1586 році заснувало школу, яка в перспективі мала перетворитись у вищий навчальний заклад.

Влада Речі Посполитої, в складі якої перебувала тоді Галичина, перешкоджала перетворенню братської школи на університет. Українська молодь змушена була здобувати освіту за кордоном. На початку XVII століття по всіх галицьких землях активно було розгорнуто діяльність ордену єзуїтів, заснованого в 1534 році Ігнатієм Лойолою та затвердженого Папою Римським Павлом III в 1540 році. Єзуїти активно почали втілювати наукову та освітню діяльність. В 1608 році у Львові вони відкрили колегію, яку хотіли в майбутньому зробити академією. За Гадяцькою угодою 1658 року між гетьманом Війська Запорізького Іваном Виговським та урядом Речі Посполитої на території України було дозволено відкрити дві академії. Знаходячись у недуже зручному становищі, владна верхівка вирішує для покращення дружніх відносин 20 січня 1661 року відкрити у Львові університет. Король Речі Посполитої Ян II Казимир підписав привілей, яким Львівську єзуїтську академію було перетворено на університет¹.

Львівська цивілістична школа пройшла не простий шлях свого формування. На становлення доктрини, або іншими словами тих основних засад, які лягли в основу поглядів львівських цивілістів, мало значення в складі якої держави перебувала Галичина в різні історичні періоди².

З моменту утворення університету, вже у 1661 році почала формуватися плеяда однодумців, які вважали, що без розуміння основних асів цивілістики, без належного вивчення цивільного права, не можна побудувати міцної держави, утвердити державницькі ідеали, забезпечити розвиток освіти та університету.

Основні ази цивілістичної науки прийшли до нас ще з часів Римської імперії. Саме Римська імперія вперше почала використовувати цивілістичну науку не тільки у теоретичній площині, але і застосовувати норми цивільного права у реальному житті.

З 1661 року не було значних змін у процесі викладання в порівнянні з тим, який провадився у єзуїтській колегії. Ця подія мала більше політичне рішення. Щоб забезпечити кадрами правоохоронну систему, державну службу, суди та інші інстанції потрібні були дипломовані спеціалісти. Таким чином ми простежуємо, що та наукова робота, яка провадилась у новоствореній академії у 1661 році, нічим не відрізнялась від того, що ще у 1608 році започаткував у Львові Ігнатій Лойола. Зміни відбулись після відновлення діяльності

¹ V. Kakhnych, *Yurydychna osvita ta nauka u Lvivskomu universyteti (1661–1939)*, Lviv 2016, s. 44–45.

² I. Bojko, V. Kossak, V. Kakhnych, *Mistse i rol kafedry tsyvilnoho prava ta protsesu u strukturі iurydychnoho fakultetu*, “Istoryko-pravovij chasopys: naukovyj zhurnal” 2017, № 1 (9), s. 3–4.

юридичного факультету Львівського університету австрійським імператором Йосипом II у 1784 році³.

Основним завданням вже тоді австрійської влади до Львівського університету і юридичного факультету, як такого, була підготовка кадрів: юристів, державних службовців, суддів, прокурорів, адвокатів, нотаріусів для Галичини та Лодомерії³.

З 1784 року навчання і викладання на юридичному факультеті Львівського університету відбувалося латинською й німецькими мовами, з 1787 року — лише німецькою, а з 1869 — поряд з німецькою використовували польську та українську⁴.

Навчальні програми юридичного факультету Львівського університету в австрійський період охоплювали основні галузі тогочасної юридичної науки, а саме: історію державного устрою, історію австрійського та німецького права, римське право, німецьке право, канонічне право, адміністративний устрій, австрійський цивільний процес, австрійське кримінальне право, європейську філософію права, європейське міжнародне право, торговельне та вексельне право, судову медицину, фінансове право, економіку, державне право конституційних монархій, австрійське загальне фінансове законодавство, австрійське політичне право, австрійське гірниче право, державні розрахунки, австрійське загальне приватне право, європейську статистику. Набуті знання з перерахованих предметів давали можливість студентам юридичного факультету Львівського університету здобувати ґрунтовну юридичну освіту⁵.

На юридичному факультеті Львівського університету до роботи було запрошено професорів — Антонія Пфлегера, Яна Амброзу, Домініка Кьофіля та Бальтазара Борзагу (перший завідувач кафедри цивільного права, яка тоді носила назву цивільного, пандектного та кримінального права). Вони мали сприяти організованому оформленню освітньої і наукової діяльності та забезпечити викладання природного, міжнародного, римського кримінального та канонічного права. В той період, а саме 1784 році на юридичному факультеті навчалось 26 студентів, а вже у 1790 році — 78 студентів⁶.

Впродовж усього часу існування з 1784–1797 роки кафедру цивільного, пандектного та кримінального права очолював засновник і перший декан (1784/1785, 1788/1789, 1793–1795) юридичного факультету, ректор (1785/1786, 1801/1802) Львівського університету Бальтазар Борзага (1746–1806). Випускник юридичного факультету Віденського університету (серед викладачів

³ *Yurydychnyj fakultet Lvivskoho natsional'noho universytetu imeni Ivana Franka (1661–2016)*, red. V. Burdina, V. Nora та I. Bojka, Lviv 2016, s. 56–58.

⁴ V. Kakhnych, *Rozvytok pravovoi nauky ta osvity na iurydychnomu fakulteti Lvivskoho universytetu za chasiv Avstrii ta Avstro-Uhorschyny*, “Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriya yurydychna” 2010, № 50, s. 66–68.

⁵ Там само.

⁶ M. Krykun, *L'vivs'kyj universytet avstrijskoho periodu (1784–1918)*, [v:] *Encyclopedia, Lvivskyj natsionalnyj universytet imeni Ivana Franka: v 2 t.*, т. 1: А–К, red. I. Vakarchuk, Lviv 2011, s. 42.

були провідні юристи Австрійської імперії того часу — Карл Мартіні та Йозеф Зонненфельс) саме у Відні розпочав свою діяльність: викладав право в Терезіанській академії та на юридичному факультеті Віденського університету. Як професор кафедри цивільного, пандектного та кримінального права юридичного факультету Львівського університету, Б. Борзага читав цивільне, римське та кримінальне право, а також сучасне римське право (так зване пандектне право). Основу його лекцій із цих предметів становили підручники “Про природне право” (“*De lege naturalis*”) К. Мартіні та “Елементи цивільного права...” (“*Elementa Juris civilis...*”) німецького юриста Й. Гайнеціуса. Б. Борзага був насамперед юристом-практиком, а не науковцем, тому власного значного наукового доробку не залишив. Проте він відомий як один із розробників австрійського Цивільного кодексу 1792 році.

У 1797 році кафедру цивільного, пандектного та кримінального права перейменували на кафедру римського та цивільного права, а її завідувачем став Францішек Маркс (1759–1809), професор Терезіанської академії у Відні. Австрійський учений двічі був деканом (1797/1798, 1802/1803) Львівського університету. У 1805 році Ф. Маркс перейшов на кафедру цивільного права Ягеллонського університету у Кракові, через рік став ректором цього ж навчального закладу. Досліджував римське та цивільне право, однак наукового доробку не залишив⁷.

У 1806 році кафедру римського та цивільного права юридичного факультету було перетворено на кафедру цивільного права. Очолив завідування кафедри, згодом один з найвідоміших юристів Австрійської імперії в галузі австрійського цивільного права Йозеф Вінівартер (1780–1848), аж до 1827 року. Юридичну освіту учений здобув у Віденському університеті (1804). У 1818/1819 н. р. Й. Вінівартер був ректором Львівського університету. Професор викладав студентам юридичного факультету римське та німецьке цивільне приватне право. Серед лекційних курсів ученого на особливу увагу заслуговує курс з цивільного права Галичини, матеріал який пізніше став основою підручника “Підручник з політичного устрою і правознавства королівств Галичини і Лодомерії. Розділ 1. Опис державного устрою та управління” (“*Handbuch der politischen und Justiz-Gesetzkunde für die Königreiche Galizien und Lodomerien. 1 Abteilung: Darstellung der Organisation des Landes und der Verwaltung*”) (Львів, 1826). Одночасно з викладацькою діяльністю Й. Вінівартер займався юридичною практикою. З 1827 році науковець обіймав посаду професора кафедри цивільного права Віденського університету⁸.

У 1828–1848 роках кафедру цивільного права очолював Ігнацій Грасль (1795–1889). Отримавши юридичну освіту, І. Грасль став суплентом австрій-

⁷ Y. Lysyj, *Vinivarter (Winiwarter) Jozef, fon*, [v:] *Encyclopedia, Lvivskyj natsionalnyj universytet imeni Ivana Franka: v 2 t., t. 1: A–K*, red. I. Vakarchuk, Lviv 2011, s. 289; L. Finkel, *Historia Uniwersytetu Lwowskiego*, Lwów 1894, ch. 1, s. 168–193.

⁸ V. Kakhnych, *Yurydychna osvita...*, s. 206–210.

ського цивільного права юридичного факультету Віденського (1825–1827), а згодом Львівського (1827) університету. Ще у Відні учений написав та опублікував працю “Про обов’язковість материнської та бабусині (по батьківській лінії) опіки над неповнолітньою дитиною у випадку, якщо цей обов’язок відповідає правовому режиму та Австрійському загальному цивільному кодексу” (“Über die Verbindlichkeit der Mutter und väterlichen Großmutter eines Minderjährigen, die Vormundschaft über denselben, wenn sie die gesetzliche Ordnung trifft, zu übernehmen, nach dem österreichischen allgemeine bürgerliche Gesetzbuche”) (1826). Найвідомішим дослідженням з наукового доробку вченого львівського періоду стала праця “Шлюбне право євреїв у Австрії” (“Das österreichische Eherecht der Juden”), опублікована у Відні 1848 році. З 1848 року І. Грасль — професор цивільного права Віденського університету. Науковець двічі обіймав посаду декана юридичного факультету та був ректором (1859/1860) цього ж навчального закладу⁹.

Із 1860-х років на юридичному факультеті на кафедрі цивільного процесу зукраїнською мовою викладання почав працювати О. Лопушанський¹⁰. Іншим дослідником цивільного права та процесу в цей час був А. Горак¹¹.

Розвиток цивільного права, як наукового напрямку наприкінці XVIII–у першій половині XIX сторіччя у Львівському університеті був зумовлений потребою розробки цивільного кодексу Австрії. Зокрема, 1790 року було створено

⁹ DALO F. 26 *Universytet imeni Yana Kazymyra u Lvovi*, op. 22, spr. 1635, Spysok professorov fakulteta s ukazanyem byohrafycheskykh dannykh y razmerov oklada, 1831, 1 ark.; DALO F. 26 *Universytet imeni Yana Kazymyra u Lvovi*, op. 22, spr. 1655, Spysok professorsko-prepodavatskoho sostava s ukazanyem byohrafycheskykh dannykh y razmerov oklada, ne ranee yunია 1833–ne pozzhe noiabria 1833, 1–2 ark.; DALO F. 26 *Universytet imeni Yana Kazymyra u Lvovi*, op. 22, spr. 1676, Spysok professorov fakulteta s ukazanyem byohrafycheskykh dannykh, 1835, 1–2 ark.; DALO F. 26 *Universytet imeni Yana Kazymyra u Lvovi*, op. 22, spr. 1733, Spysky professorsko-prepodavatskoho sostava fakulteta s ukazanyem byohrafycheskykh dannykh, 19 ianvaria 1840–30 noiabria 1840, 1–3 ark.; DALO F. 26 *Universytet imeni Yana Kazymyra u Lvovi*, op. 22, spr. 1761, Spysok professorsko-prepodavatel'skoho sostava fakulteta s ukazanyem byohrafycheskykh dannykh, 27 noiabria 1842, 1–2 ark.; M. Melnyk, *Graslfon Rekhten (Grassl von Rechten) Ihnatsij*, [v:] *Encyclopedia. Lvivskyj natsionalnyj universytet imeni Ivana Franka*: v 2, t. 1: A–K, red. I. O. Vakarchuk, Lviv 2011, s. 414; L. Finkel, *Historia Uniwersytetu Lwowskiego*, Lwów, ch. 1, s. 255–305.

¹⁰ *Akademische Behörden an der k. k. Universität zu Lemberg*, sammt der Ordnung der Vorlesungen an derselben im Winter-Semester des Studien-Jahres 1863/1864, Lemberg 1863, s. 28–30; *Akademische Behörden an der k. k. Universität zu Lemberg*, sammt der Ordnung der Vorlesungen an derselben im Winter-Semester des Studien-Jahres 1864/1865, Lemberg 1864, s. 25–27.; *Akademische Behörden an der k. k. Universität zu Lemberg*, sammt der Ordnung der Vorlesungen an derselben im Winter-Semester des Studien-Jahres 1865/1866, Lemberg 1865, s. 27–31; *Akademische Behörden an der k. k. Universität zu Lemberg*, sammt der Ordnung der Vorlesungen an derselben im Winter-Semester des Studien-Jahres 1866/1867, Lemberg 1866, s. 27–32; *Akademische Behörden an der k. k. Universität zu Lemberg*, sammt der Ordnung der Vorlesungen an derselben im Winter-Semester des Studien-Jahres 1867/1868, Lemberg 1867, s. 26–30; L. Finkel, *Historia Uniwersytetu Lwowskiego*, Lwów 1894, ch. 2, s. 6–61.

¹¹ *Akademische Behörden an der k. k. Universität zu Lemberg*, sammt der Ordnung der Vorlesungen an derselben im Winter-Semester des Studien-Jahres 1863/1864, Lemberg 1863, s. 30–33.

придворну комісію в законодавчих справах, яку очолив К. Мартіні. Вона мала працювати над розробкою кодифікаційних актів у цивільному та кримінальному праві Австрії, доопрацювати цивільний кодекс Австрії 1786 року. До цього процесу, як відомий цивіліст був залучений і Б. Борзага. Доопрацьовано було, приміром, положення розділів про дію законів у часі, про обов'язки суддів, про права позашлюбних дітей. У 1797 році доопрацьований кодекс під назвою цивільного кодексу для Західної Галичини було запроваджено в Західній і Східній Галичині. Після прийняття цивільного кодексу 1797 року в Галичині припинило дію польське феодальне цивільне право¹².

Погляди іншого цивіліста, що працював на юридичному факультеті Львівського університету, — К. Гюттнера, відображає цивільний кодекс Австрії 1812 року¹³. Зокрема, у цьому кодексі йшлося про роль державної прокуратури Галичини у розгляді цивільних прав громадян (щодо розірвання шлюбів, щодо встановлення опіки над недієздатними особами тощо), а також про повноваження Галицької фінансової прокуратури щодо захисту нею майнових інтересів держави¹⁴.

Як зазначають дослідники, австрійське право розвивалось під впливом німецького права, а також французького правотворчого досвіду, зокрема норм цивільного кодексу Франції 1804 року ("Кодексу Наполеона"). Джерелами Австрійського цивільного кодексу 1812 року стали також пандектне право (римське право, пристосоване до нових умов життя), цивільне уложення Пруссії 1794 року та право деяких австрійських провінцій. Змістом Австрійського цивільного кодексу було насамперед загальне цивільне право, що стосувалося "всіх осіб і речей". У Кодексі було розглянуто питання сімейного та опікунського права (особисті права, права подружжя, права між батьками та дітьми, права опікунів і сиріт), майнового права (право власності, право застави, право на відшкодування шкоди, право на задоволення позову), особистого та майнового права (затвердження, зміна та скасування прав і обов'язків, давність і прострочення тощо). У сімейному праві було збережено церковний шлюб. Австрійський цивільний кодекс 1812 року зберігав чинність з деякими правками до розпаду Австро-Угорщини¹⁵.

Українець Олександр Огоновський (1848–1891) у 1874 році габілітувався. Він обіймав посаду суплента (1872–1873), приват-доцента (1873–1877), надзвичайного професора (1877–1882), звичайного професора (з 1882) австрійського

¹² N. Panych, *Tsyvilnyj kodeks Avstrii 1812 r. ta joho zastosuvannia na terytorii Halychyny*, "Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriya yurydychna" 2008, № 47, s. 50–51.

¹³ A. Redzik, *Hiuttner (Hüttner) Karl Jozef fon*, [v:] *Encyclopedia, Lvivskij natsionalnyj universytet imeni Ivana Franka: v 2 t., t. 1: A–K*, red. I. Vakarchuk, Lviv 2011, s. 399; L. Finkel, *Historia Uniwersytetu Lwowskiego*, Lwów 1894, ch. 1, s. 251–276.

¹⁴ N. Panych, *Tsyvilnyj kodeks Avstrii 1812 r....*, s. 54.

¹⁵ V. Kulchytskyj, *Dzherela, struktura, osnovni polozhennia Avstrijskoho tsyvilnoho kodeksu 1811 r.*, "Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriya yurydychna" 2009, № 48, s. 46–51.

приватного та цивільного права з українською мовою викладання. Плідно працював як науковець, є автором праць “Про природні зобов’язання” (1890) та “Право облигаційне і спадкове” (1897)¹⁶.

Маврицій Кабат викладав у Львівському університеті до 1883 року. Він також був вихованцем юридичного факультету Львівського університету, який закінчив 1838 року. Згодом М. Кабат займався адвокатською практикою. У 1867–1870 роках він обіймав посаду надзвичайного, а в 1870–1883 роках — звичайного професора Львівського університету. Серед його наукових праць — ґрунтовні дослідження “Судовий розгляд дріб’язкових питань” (“Postępowanie sądowe w sprawach drobiazgowych”) (Львів, 1873) та “Закон про судовий розгляд” (“Ustawa o postępowaniu sądowym”) (Львів, 1880)¹⁷.

Едвард Ріттнер народився 1845 року у Бурштині (нині Івано-Франківської області). Закінчивши юридичний факультет Львівського університету (1868), він у 1870 році захистив докторську роботу з права, а через три роки одержав габілітацію. У колі наукових зацікавлень Е. Ріттнера — канонічне, цивільне та приватне австрійське право. У 1872–1874 роках він був суплентом, а від 1874 до 1886-го — професором юридичного факультету. Серед наукових праць Е. Ріттнера найбільшу увагу привертають двотомник “Католицьке церковне право” (“Prawo kościelne katolickie”) (Львів, 1877–1879), “Цивільні шлюби в історичному розвитку” (“Śluby cywilne w historycznym rozwoju”) (Львів, 1879) та “Вступ до австрійського приватного права” (“Wstęp do austriackiego prawa prywatnego”) (Львів, 1880)¹⁸.

Август Баласітс народився 1844 році в Коломиї. Майбутній відомий юрист і коментатор законодавства закінчив юридичний факультет Львівського університету, у 1868 році одержав ступінь доктора права, а 1873-го габілітувався з цивільного права та процесу. Свою кар’єру А. Баласітс починав працівником Державної скарбниці і лише 1880 року розпочав викладацьку діяльність: надзвичайний професор (1880–1886), звичайний професор (1886–1915) цивільного права та процесу Львівського університету. У 1888–1893 роках для студентів юридичного факультету А. Баласітс викладав також фінансове право. Наукові погляди А. Баласітса відображено насамперед у праці “Дослідження цивільного процесу” (“Studja nad procesem cywilnym”) (Львів, 1886). Також учений відомий як один із засновників 1876 року видання “Przegląd Sądowy i Administracyjny” (з 1892 р. — “Przegląd Prawa i Administracji”). Будучи ви-

¹⁶ DALO F. 26 *Uniwerytet imeni Yana Kazymyra u L'vovi*, op. 5, spr. 1395. Ohonovskiy Aleksandr, 115 ark.; DALO F. 26 *Uniwerytet imeni Yana Kazymyra u L'vovi*, op. 6, spr. 254. Perepyska s Mynysterstvom veroyspovedanyj y prosvescheniya y dr. materyaly o prysvoenyy Ohonovskomu Aleksandru, Tymynskomu Yosyfu y dr. zvanyia dotsenta; 23 maia 1872–5 aprelia 1873, 1–2 ark.; L. Finkel, *Historia Uniwersytetu Lwowskiego*, Lwów 1894, ch. 2, s. 50–120.

¹⁷ М. Melnyk, *Kabat (Kabat) Mavrytsij*, [v:] *Encyclopedia. Lvivskij natsionalnyj uniwersytet imeni Ivana Franka: v 2 t., t. 1: A–K*, red. I. Vakarchuk, Lviv 2011, s. 572.

¹⁸ DALO F. 26 *Uniwerytet imeni Yana Kazymyra u L'vovi*, op. 5, spr. 1623. Ryttner Edvard, 104 ark.; L. Finkel, *Historia Uniwersytetu Lwowskiego*, Lwów 1894, ch. 2, s. 42–104.

кладачем Львівського університету, А. Баласітс брав участь у дискусіях щодо нового цивільно-процесуального кодексу Австро-Угорської імперії, прийнятого 1895 року. Серед найвідоміших учнів А. Баласітса можна назвати Каміля Стефка¹⁹.

Цивільне право та процес як науковий напрям розвивалось у Львівському університеті з 1784 року. Серед учених-цивілістів кінця XVIII–першої половини XIX сторіччя були Б. Борзага, А. Пфлегер, Й. Вінівартер, І. Грасль, К. Гюттнер, О. Огоновський, А. Баласітс, Е. Рітнер, М. Кабат, О. Лопушанський, А. Горак, Ф. Маркста інші. Ці науковці заклали основи цивілістичної доктрини у Львівському університеті та багато хто з вище зазначених осіб поєднували наукову роботу з практикою, що таким чином давало можливість передавати свої знання та вміння спеціалістам, які займались юридичною практикою. Той досвід був життєво необхідним для державних службовців та практикуючих юристів. Із змісту статті ми можемо побачити, що період з 1661 по 1784 роки був не дуже сприятливим для виховання спеціалістів, державних чиновників в університеті. Цю прогалину намагались закрити шляхом запрошення на службу осіб з досвідом та необхідними знаннями із провідних установ того чи іншого краю у складі якого перебувала Галичина.

Бібліографія

- Akademische Behörden an der k. k. Universität zu Lemberg, sammt der Ordnung der Vorlesungen an derselben im Winter-Semester des Studien-Jahres 1863/1864, Lemberg 1863.*
- Akademische Behörden an der k. k. Universität zu Lemberg, sammt der Ordnung der Vorlesungen an derselben im Winter-Semester des Studien-Jahres 1864/1865, Lemberg 1864.*
- Akademische Behörden an der k. k. Universität zu Lemberg, sammt der Ordnung der Vorlesungen an derselben im Winter-Semester des Studien-Jahres 1865/1866, Lemberg 1865.*
- Akademische Behörden an der k. k. Universität zu Lemberg, sammt der Ordnung der Vorlesungen an derselben im Winter-Semester des Studien-Jahres 1866/1867, Lemberg 1866.*
- Akademische Behörden an der k. k. Universität zu Lemberg, sammt der Ordnung der Vorlesungen an derselben im Winter-Semester des Studien-Jahres 1867/1868, Lemberg 1867.*
- Bojko I., Kossak V., Kakhnych V., *Mistse i rol kafedry tsyvilnoho prava ta protsesu u strukturi iurydychnoho fakultetu*, “Istoryko-pravovyy chasopys: naukovyy zhurnal”, Lutsk 2017, № 1 (9).
- DALO F. 26 *Universytet imeni Yana Kazymyra u Lvovi*, op. 22, spr. 1655. Spysok professorsko-prepodavatelskoho sostava s ukazanyem byohrafycheskykh dannykh y razmerov oklada, ne ranee yiunia 1833–ne pozzhe noiabria 1833, 1–2 ark.
- DALO F. 26 *Universytet imeni Yana Kazymyra u Lvovi*, op. 22, spr. 1676. Spysok professorov fakul'teta s ukazanyem byohrafycheskykh dannykh, 1835, 1–2 ark.
- DALO F. 26 *Universytet imeni Yana Kazymyra u Lvovi*, op. 22, spr. 1733. Spysky professorsko-prepodavatel'skoho sostava fakulteta s ukazanyem byohrafycheskykh dannykh, 19 ianvaria 1840–30 noiabria 1840, 1–3 ark.

¹⁹ A. Redzik, *Balashych (Bálasits) Avhust Ervin*, [v:] *Encyclopedia. Lvivskyy natsionalnyj universytet imeni Ivana Franka: v 2 t., t. 1: A–K*, red. I. Vakarchuk, Lviv 2011, s. 171.

- DALO F. 26 *Universytet imeni Yana Kazymyra u Lvovi*, op. 22, spr. 1761. Spysok professorsko-prepodavatelskoho sostava fakulteta s ukazanyem byohrafycheskykh dannykh, 27 noiabria 1842, 1–2 ark.
- DALO F. 26 *Universytet imeni Yana Kazymyra u Lvovi*, op. 5, spr. 1395. Ohonovskiy Aleksandr, 115 ark.
- DALO F. 26 *Universytet imeni Yana Kazymyra u Lvovi*, op. 5, spr. 1623. Ryttner Edvard, 104 ark.
- DALO F. 26 *Universytet imeni Yana Kazymyra u Lvovi*, op. 6, spr. 254. Perepyska s Mynysterstvom veroispovedanyj y prosvescheniya y dr. materyaly o prysvoenyy Ohonovskomu Aleksandru, Tymynskomu Yosyfu y dr. zvanyia dotsenta; 23 maia 1872–5 aprelia 1873, 1–2 ark.
- Derzhavnyj arkhiv Lvivskoi oblasti (dali DALO) F. 26 *Universytet imeni Yana Kazymyra u Lvovi*, op. 22, spr. 1635. Spysok professorov fakulteta s ukazanyem byohrafycheskykh dannykh y razmerov oklada, 1831, 1 ark.
- Finkel L., *Historia Uniwersytetu Lwowskiego*, Lwów Drukarnia E. Winiarza 1894, ch. 1.
- Kakhnych V., *Rozvytok pravovoi nauky ta osvity na iurydychnomu fakulteti Lvivskoho universytetu za chasiv Avstrii ta Avstro-Uhorschyny*, “Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriiia yurydychna” 2010, № 50.
- Kakhnych V., *Yurydychna osvita ta nauka u Lvivskomu universyteti (1661–1939)*, Lviv 2016.
- Krykun M., *L'vivskiy universytet avstrijskoho periodu (1784–1918)*, [v:] *Encyclopedia, Lvivskiy natsionalnyj universytet imeni Ivana Franka: v 2 t., t. 1: A–K*, red. I. Vakarchuk, LNU im. I. Franka, Lviv 2011.
- Kulchytskyj V., *Dzherela, struktura, osnovni polozhennia Avstrijskoho tsyvilnoho kodeksu 1811 r.*, “Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriiia yurydychna” 2009, № 48.
- Lysyj Y., *Vinivarter (Winiwarter) Jozef, fon*, [v:] *Encyclopedia, Lvivskiy natsionalnyj universytet imeni Ivana Franka: v 2 t., t. 1: A–K*, red. I. Vakarchuk, LNU im. I. Franka, Lviv 2011.
- Melnyk M., *Graslfon Rekhten (Grassl von Rechten) Ihnatsij*, [v:] *Encyclopedia. Lvivskiy natsionalnyj universytet imeni Ivana Franka: v 2 t., t. 1: A–K*, I. O. Vakarchuk, LNU im. I. Franka, Lviv 2011.
- Melnyk M., *Kabat (Kabat) Mavrytsij*, *Encyclopedia. Lvivskiy natsionalnyj universytet imeni Ivana Franka: v 2 t., t. 1: A–K*, red. I. Vakarchuk, LNU im. I. Franka, Lviv 2011.
- Panych N., *Tsyvilnyj kodeks Avstrii 1812 r. ta joho zastosuvannia na terytorii Halychyny*, “Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriiia yurydychna” 2008, № 47.
- Redzik A., *Balashych (Bálasits) Avhust Ervin*, *Encyclopedia. Lvivskiy natsionalnyj universytet imeni Ivana Franka: v 2 t., t. 1: A–K*, red. I. Vakarchuk, LNU im. I. Franka, Lviv 2011.
- Redzik A., *Hiuttner (Hüttner) Karl Jozef fon*, *Encyclopedia, Lvivskiy natsionalnyj universytet imeni Ivana Franka: v 2 t., t. 1: A–K*, red. I. Vakarchuk, LNU im. I. Franka, Lviv 2011.
- Yurydychnyj fakultet Lvivskoho natsional'noho universytetu imeni Ivana Franka (1661–2016)*, red. V. Burdina, V. Nora ta I. Bojka, Lviv 2016.

The importance of civil doctrine for the Law Faculty at Lviv University (from the beginning of the 17th to the end of the 19th century)

Summary

The article proves the importance of civil doctrine for the functioning of the Law Faculty at Lviv University since the time of its foundation. There were few specialists in Galicia who could perform their tasks properly and so the study of the principles of civil law was recognized as necessary. These important tasks were not always well performed, because of poor

skills of government officials. The necessity to teach the magistracy and train their skills for performing state tasks arose. However, forming a civics school in Lviv was not an easy task. Galicia had been a part of various states during different historical periods. Those periods had great impact on establishing civil law doctrine, in other words, those fundamentals that became the basis of civil law specialists' views.

When Lviv university was founded in 1661, a group of like-minded persons was formed. They considered that it was not possible to build a powerful state, strengthen etatist ideals, assure the development of education and the university without proper study of civil law and its fundamentals.

The fundamentals of civics date back to ancient Roman Empire. It was Roman Empire where civics was used for the first time not only theoretically but also using civil standards in real-life situation.

At the university there were no considerable changes in the teaching process compared to that in the Jesuit Collegium. Awarding academy status was mainly a political decision. Alterations took place only when functioning of the law faculty in Lviv was re-established by the Austrian emperor Joseph II in 1784.

Syllabi of Law Faculty at Lviv University during its Austrian period enclosed main fields of juridical science of that time, mainly: History of State System, History of Austrian and German Law, Roman Law, German Law, Canon Law, Administrative System, Austrian Civil Procedure, Austrian Criminal Law, European Philosophy of Law, European International Law, Commercial and Exchange Law, Forensic Medicine, Financial Law, Economics, National Law of Constitutional Monarchies, Austrian Common Financial Laws, Austrian Political Law, Austrian Mining Law, State Accounts, Austrian Common Private Law, European Statistics.

Famous professors such as Anton Pfleger von Wertenau, Jan Ambros Edler von Rechtenberg, Dominik Seyfried von Kofil, or Baltazar Borzaga, were offered positions at the Law Faculty of Lviv University. Baltazar Borzaga was the first to head the Civil Law Department (at that time called Civil, Pandect and Criminal Law Department). They had to facilitate educational and scientific activities and ensure the teaching of Absolute, International, Roman, Criminal and Canon Law. In 1784, 26 students studied at the law faculty and in 1790 there were already 78 students.

The article also demonstrates that the basic requirement of the Austrian authorities towards the Law Faculty of Lviv University was training specialists: lawyers, judges, prosecutors, counsels at law, notaries for Galicia and Lodomeria.

Keywords: civil doctrine, magistracy, Law Faculty, Lviv University, Galicia

Wołodymyr Kachnycz

Narodowy Uniwersytet im. Iwana Franki we Lwowie

Znaczenie doktryny prawa cywilnego dla rozwoju Wydziału Prawa Uniwersytetu Lwowskiego (początek XVII–koniec XIX wieku)**Streszczenie**

W artykule zostało uzasadnione znaczenie doktryny prawa cywilnego dla prawidłowego funkcjonowania Wydziału Prawa Uniwersytetu Lwowskiego od początku XVII wieku do końca XIX. Początkowo w Galicji specjalistów, którzy mogliby należycie wykonywać swoje obowiązki w zakresie różnych zawodów prawniczych, było niewiele, dlatego też badania z zakresu podstaw nauki cywilnej były wręcz niezbędne. Nie zawsze urzędnicy mieli umiejętności potrzebne do wykonywania ważnych zadań publicznych. W związku z tym zaistniała potrzeba przyswojenia niezbędnej wiedzy i rozwijania kompetencji koniecznych do umiętnego i efektywnego wykonywania zadań o znaczeniu państwowym. Lwowska szkoła cywilna kształtowała się jednak w trudnych czasach. Przynależność Galicji do obszarów różnych państw w różnych okresach historycznych wpłynęła, bez wątpienia, na kształt doktryny prawa cywilnego, to znaczy na poglądy i doświadczenia lwowskich prawników.

W artykule ustalono, że od czasu utworzenia uniwersytetu, już w 1661 roku, zaczęła się kształtować grupa podobnie myślących ludzi, którzy uważali, że bez zrozumienia podstawowych pojęć cywilistyki, bez właściwego studiowania prawa cywilnego zbudowanie solidnych podstaw państwa, kształtowanie ideałów państwowych, zapewnienie rozwoju edukacji i uniwersytetu byłoby niemożliwe.

Główne podstawy prawa cywilnego czerpią inspirację z czasów Imperium Rzymskiego. Właśnie Imperium Rzymskie po raz pierwszy zaczęło nie tylko rozpatrywać cywilistykę w płaszczyźnie teoretycznej, lecz również w codziennym życiu stosować normy prawa cywilnego. We Lwowie od 1661 roku nie nastąpiły żadne znaczące zmiany w procesie nauczania w porównaniu z istniejącym wcześniej Kolegium Jezuickim. Uzyskanie przez kolegium statusu akademii było decyzją raczej polityczną. Do wyszkolenia niezbędnego organom ścigania personelu, który miałby pracować w służbach cywilnych, sądach oraz innych organach państwowych, potrzebnymi byli specjaliści. Widać więc, że praca naukowa, którą prowadzono w nowo utworzonej akademii w 1661 roku, nie różniła się od tego, co Ignacy Loyola rozpoczął we Lwowie jeszcze w 1608 roku. Zauważalne zmiany w tym zakresie nastąpiły dopiero po odnowieniu działalności Wydziału Prawa Uniwersytetu Lwowskiego przez cesarza austriackiego Józefa II w 1784 roku.

Programy edukacyjne Wydziału Prawa Uniwersytetu Lwowskiego z okresu panowania austriackiego obejmowały główne kierunki ówczesnej nauki prawa, a mianowicie historię ustroju politycznego, historię prawa austriackiego i niemieckiego, prawo rzymskie, prawo niemieckie, prawo kanoniczne, strukturę administracji publicznej, austriacki proces cywilny, austriackie prawo karne, europejskie prawo międzynarodowe, prawo handlowe i wekslowe, medycynę sądową, prawo finansowe, prawo gospodarcze, prawo państwowe monarchii konstytucyjnych, austriackie powszechne prawo finansowe, au-

striackie prawo polityczne, austriackie prawo górnicze, obliczenia rządowe, austriackie powszechne prawo prywatne, statystykę europejską. Zdobyta wiedza z wymienionych przedmiotów umożliwiała studentom Wydziału Prawa Uniwersytetu Lwowskiego uzyskanie gruntownego wykształcenia prawniczego.

Do pracy na Wydziale Prawa Uniwersytetu Lwowskiego zostali zaproszeni profesoria — Anton Pfleger, Jan Ambros, Dominik Köfil i Baltazar Borzaga (pierwszy kierownik Katedry Prawa Cywilnego, która wtedy była katedrą prawa cywilnego, rzymskiego prawa prywatnego i kryminalistyki). Ich zadaniem było zorganizowanie działalności edukacyjnej i badawczej oraz zapewnienie nauczania prawa naturalnego, międzynarodowego, rzymskiego, prawa karnego i kanonicznego. W tym okresie, a mianowicie w 1784 roku, na Uniwersytecie prawo studiowało 26 studentów, a w 1790 roku — 78 studentów.

Głównym wymaganiem władz austriackich było odpowiednie szkolenie na Wydziale Prawa Uniwersytetu Lwowskiego studentów, którzy mogliby zasilić niezbędny personel prawniczy w Galicji i Lodomerii: między innymi sędziów, prokuratorów, notariuszy.

Słowa kluczowe: doktryna prawa cywilnego, urzędnicy państwowi, wydział prawa, Uniwersytet Lwowski, Galicja